

УДК [378.015.31:17.022.1]:821

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.140436>

Інна Коновальчук, асистент кафедри дошкільної освіти і педагогічних інновацій
Житомирського державного університету імені Івана Франка

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ ТА ЇХ БАТЬКАМИ В СИТУАЦІЇ КОНФЛІКТУ

У статті представлено результати моделювання процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту. Метод моделювання використано з метою аналізу та оптимізації структури, функцій, виявлення сутнісних характеристик підготовки студентів до означеного виду діяльності. Запропонована модель розглядається як педагогічна система, що відображає існуючі та спроектовані нові структури, функції, цілі, умови, зміст, організаційні форми, технології, цілісність реалізації яких забезпечує ефективність досягнення прогнозованих результатів. Структурно-функціональний підхід дозволив виділити в моделі такі основні блоки: цільовий, концептуальний, змістовний, процесуально-діяльнісний, оцінно-результативний.

Ключові слова: моделювання; модель; підготовка майбутніх учителів; міжособистісна взаємодія; ситуація конфлікту.

Літ. 7.

Inna Konovalchuk, Assistant of the
Preschool Education and Pedagogical Innovations Department
Zhytomyr Ivan Franko State University

MODELLING OF THE PREPARATION PROCESS OF FUTURE TEACHERS OF JUNIOR SCHOOL TO PERSONAL INTERACTION WITH CHILDREN AND THEIR PARENTS IN A CONFLICT SITUATION

The article presents the results of modeling of preparation process of future teachers of junior school to personal interaction with children and their parents in a conflict situation. The modeling method was used in order to analyze and optimize the structure, functions, detecting the essential characteristics of preparation of the students to the above mentioned activity. The suggested model is viewed as a pedagogical system that reflects existing and projected new structures, functions, goals, conditions, essence, organizational forms, technologies, the integrity of realization of which guarantees the effectiveness of achieving the set results. The usage of modeling method is aimed at solving methodological, gnoseological, prognostic, projective, organizing methodological, praxiological goals of study. The structurally-functional approach allowed distinguishing the following main blocks of the model: goal, conceptual, activity processing, results evaluative.

The target block means realization of a goal of professional preparation of students that is predetermined by social requirements. The conceptual basis of a model is based on heuristic resources of interdisciplinary, systemic, competent, active, and technological, task approaches and a complex of principles. The informative block suggests students learning a complex of disciplines, special course and mastering certain types of activities. The activity processing model block reflects the sequence of stages, entity of organizational pedagogical conditions, and also a complex of forms, methods and means of student preparation. Result block of a model reflects the predicted result of preparation – formed competence of future teachers to activity mentioned. The developed model makes possible prospective projecting of technology and constructing the traditional and innovational forms of preparation of future junior school teachers to solving the children-parents conflicts.

Keywords: modeling; a model; the preparation of future teachers; the personal interaction; the conflict situation.

Постановка проблеми. Нова українська школа ініціює глибшу залученість сім'ї до процесів розвитку, навчання й виховання дітей на основі педагогіки партнерства, коли учителі, учні й батьки спільно аналізують проблеми, визначають можливості, ставлять цілі, досягають результатів. Психологи й педагоги відзначають значний вплив характеру відносин між дитиною й батьками на її

особистісний розвиток. Однак конфлікти у взаємовідносинах дітей молодшого шкільного віку з батьками є досить типовим явищем. Першим помічником батьків у налагодженні ними конструктивної міжособистісної взаємодії з дітьми в ситуації конфлікту є вчитель. Проте молоді вчителі, як показує практика, не готові на належному рівні діагностувати та вчасно попереджувати конфлікти дітей з батьками,

надавати їм кваліфіковану допомогу, проектувати та реалізовувати систему роботи з підвищення психолого-педагогічної компетентності батьків. Тому в майбутніх учителів початкових класів необхідно формувати готовність до такого виду діяльності під час навчання в закладах вищої освіти.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

В останні роки приділяється значна увага науковцям проблемі підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності, основою якої є гуманістичні взаємовідносини (О. Дубасенюк, І. Зязюн, Н. Кічук, М. Лещенко, Н. Ничкало, О. Савченко, О. Сухомлинська, М. Пантюк, О. Пехота та ін.). Теорія і практика підготовки учителів до професійної взаємодії з суб'єктами освітнього процесу є предметом наукових пошуків І. Бега, О. Березюк, А. Капської, Ю. Костюшка, Ю. Кулюткіна, В. Мудрика, Л. Савенкової, В. Семиченко, Н. Якси та ін. Аналізу особливостей взаємодії вчителя з дітьми та батьками в конфліктних ситуаціях присвячені публікації А. Анцупова, А. Варги, Ю. Гіппенрейтер, Е. Ейдемільер, Н. Гришиної, Д. Джонсона, В. Заслуженюк, В. Журавльова, М. Рибаків, К. Боулдінга, Л. Козера, Х. Корнеліуса, Р. Мей, В. Століна, Р. Фішера та ін. Проте, як теоретичні так і практичні аспекти формування готовності майбутніх учителів початкових класів до попередження та вирішення таких конфліктів висвітлені недостатньо. Для забезпечення системності при розробці процесу підготовки студентів до педагогічної діяльності науковці рекомендують застосовувати метод моделювання (Ю. Бабанський, М. Вартофський, С. Гончаренко, А. Дахін, В. Докучаєва, В. Краєвський, Є. Лодатко, В. Міхєєв, В. Моторіна, В. Штофф та ін.). Зважаючи на значні гносеологічні та праксеологічні ресурси методу моделювання, вважаємо за доцільне використання його засобів у розробці процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи з налагодження конструктивної взаємодії між дітьми та батьками.

Метою статті є обґрунтування моделі професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту.

Виклад основного матеріалу. В педагогічній науці моделювання розглядається як гносеологічна категорія, метод пізнання та аналізу педагогічних явищ за допомогою створення моделі досліджуваних об'єктів для вивчення їх суттєвих ознак й удосконалення необхідних характеристик. Головною перевагою моделювання в педагогічних дослідженнях є концентроване відтворення у

теоретично-експериментальних моделях основних та специфічних ознак об'єкта пізнання у чіткому взаємозв'язку його елементів та структур, що відображають суттєві відношення реальності, зазначає В. Краєвський. Перехід від відображення педагогічної дійсності до її перетворення у структурі наукового обґрунтування можна описати як процес формування ряду теоретичних і нормативних моделей педагогічної дійсності у їхньому взаємозв'язку [6, 335]. З такої точки зору моделювання встановлює в педагогічному процесі єдність теоретико-методологічних і практико-технологічних складових та визначає способи введення в практику нових теорій, схем, організаційних форм, методів професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту.

Результатом моделювання є модель – спеціально створений аналог досліджуваного об'єкта, що відображає його структуру й сутнісні властивості. Однак призначення моделі полягає не тільки в простому відтворенні оригіналу. В енциклопедії освіти вказується, що модель об'єкту “здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію стосовно цього об'єкта” [3, 516]. Також американський філософ М. Вартофський зазначає, що модель – це не тільки відображення чи копія наявного стану педагогічної системи чи процесу, але й “передбачувана форма діяльності, репрезентація майбутньої практики й освоєння форм діяльності” [1, 11]. С. Гуров виокремлює такі функції моделі: власне моделювання як спосіб відображення та перетворення об'єкта, якого ще не існує в реальності; гносеологічного інструменту пізнання, інноваційності, прогнозування і визначення стратегії процесу виховання [2, 59]. Відзначимо інноваційно-прогностичну функцію моделі, її спрямованість на виявлення у педагогічній системі тих необхідних змін, що потрібні для побудови якісно нового способу її функціонування на основі перетворення її внутрішньої структури й функцій, що надає їй нових властивостей та уможливує досягнення якісно нових результатів у професійній підготовці студентів.

Щоб досягнути цілей моделювання необхідно дотримуватися певних вимог при його здійсненні. Перш за все модель має відповідати вимогам системності, що передбачає її узгодженість із середовищем та іншими системами, серед яких вона функціонуватиме, а також цілісне відображення всіх структурних складових об'єкту моделювання. Структуризація об'єкта моделювання, як необхідна умова його вивчення,

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ ТА ЇХ БАТЬКАМИ В СИТУАЦІЇ КОНФЛІКТУ

дозволяє виділити, а потім описати його складові – підсистеми, компоненти, елементи, встановити взаємозв'язки, властивості та ін. Отримані чи поглиблені нові знання про об'єкт дозволяють систематизувати його структуру відповідно до мети його функціонування. Адекватність форми моделі щодо її реального прототипу уможливує повноту, точність та істинність його відтворення. Простота моделі забезпечує зрозумілість її сприйняття, універсальність, функціональність та зручність у практичному використанні.

Модель професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту ми розглядаємо як педагогічну систему, що відображає існуючі та спроектовані нові структури, функції, цілі, умови, зміст, організаційні форми, технології, цілісність реалізації яких забезпечує ефективність процесу досягнення прогнотованих результатів.

Використання методу моделювання спрямовано на вирішення низки теоретичних і практичних задач нашого дослідження. 1. Методологічних – визначення теоретичних засад, принципів, обґрунтування провідної ідеї, що презентує новизну реалізації підходів до побудови процесу підготовки майбутніх вчителів початкових класів до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту. 2. Гносеологічних – отримання нової інформації, аналіз структури, визначення функцій її складових, встановлення ієрархії та взаємозв'язків між ними, опис основних характеристик процесу підготовки студентів. 3. Прогностичних – цілеутворення, визначення продуктивності, результативності досліджуваного процесу. 4. Проектувальних – побудова теоретичної конструкції процесу, його стратегії, раціоналізація способів управління ним. 4. Організаційно-методичних – визначення вимог та умов, необхідних для забезпечення ефективності підготовки студентів, ліквідації різниці між бажаними й існуючими результатами. 5. Практиологічних – репрезентація відповідних меті змісту, форм, методів, засобів практичної діяльності суб'єктів процесу підготовки.

Моделювання процесу професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту ґрунтується на концептуальних положеннях дослідження і передбачає його розгляд як цілісного системного явища з визначеними об'єктом, цілями, методологічними підходами, принципами, функціями, структурою, умовами, змістом, технологіями. Об'єктом моделювання у нашому

дослідженні визначено процес професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту, актуальність якої обумовлена соціальною значимістю такого виду педагогічної діяльності. Метою моделювання є розробка структури та оптимізація змісту, форм, технології підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту між ними. Застосований у ході моделювання структурно-функціональний підхід дозволив виділити в моделі такі основні блоки: цільовий, концептуальний, змістовний, процесуально-діяльнісний, оцінно-результативний. Цільовий блок передбачає реалізацію мети професійної підготовки студентів, що обумовлена соціальним замовленням у вчителів, здатних налагодити конструктивну взаємодію дітей з батьками в ситуації конфлікту та сприяти створенню умов для повноцінного сімейного виховання. Щоб можна було чітко діагностувати результати підготовки, мета конкретизується в таксономії педагогічних задач – формування когнітивного, ціннісно-мотиваційного, діяльнісно-практичного та рефлексивно-оцінювального компонентів готовності до означеного виду педагогічної діяльності. Постановка цілей у вигляді таксономії є першим необхідним кроком для розробки технології підготовки студентів до міжособистісної взаємодії з батьками й дітьми у ситуації конфлікту.

Концептуальна основа моделі процесу професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту ґрунтується на евристичних ресурсах та інструментарію міждисциплінарного, системного, компетентнісного, діяльнісного, технологічного, задачного підходів та комплексу принципів.

Використання міждисциплінарного підходу уможливує застосування необхідних теоретико-методологічних положень різних наукових галузей. Філософський аспект орієнтує на відповідність цілей підготовки майбутніх учителів соціальним запитам суспільства, підкреслює значимість діалектичної єдності теорії і практики як у процесі навчання так і в процесі професійної педагогічної діяльності, їх детермінованість об'єктивними й суб'єктивними чинниками. Соціологічний аспект враховує результати досліджень про стан і тенденції функціонування сучасних українських сімей, вплив соціальних, економічних, культуральних, освітніх та інших чинників на особливості родинного виховання та відносин між

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ ТА ЇХ БАТЬКАМИ В СИТУАЦІЇ КОНФЛІКТУ

дітьми й батьками. Психологічний аспект передбачає формування студентів мотиваційно-ціннісного ставлення до майбутньої професії, оптимізму, гнучкості мислення, високої емоційної зрілості тощо. У психологічному контексті готовність до педагогічної діяльності забезпечує цілісність функціонування та регуляції інтелектуальних, емоційних, мотиваційних, вольових та психофізіологічних процесів як умови успішності реалізації професійних функцій [5, 158]. Педагогічний аспект розробки моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів передбачає врахування тенденцій гуманізації, інноваційності, актуалізації компетентнісного підходу, педагогіки партнерства, що визнані стратегічними в Концепції Нової української школи.

Застосування в моделюванні принципів системного підходу забезпечує цілісність процесу підготовки майбутніх учителів до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту. Зокрема, принципи інтегративності, примату цілого над складовими вимагають єдності та ієрархічності загальної і спеціальної професійно-педагогічної підготовки студентів. Впровадження компетентнісного підходу передбачає зміни в спрямованості навчального процесу від засвоєння студентами певної суми знань, умінь і навичок до формування цілісної здатності вирішувати пізнавальні, організаційні, комунікативні задачі та творчо діяти в різних професійних ситуаціях. За компетентнісного підходу основною моделлю сучасної педагогічної освіти стає продуктивна, пошуково-дослідницька діяльність студентів як спосіб освоєння досвіду творчої взаємодії з іншими людьми. Діяльнісно-продуктивна та соціально-комунікативна сутність педагогічної взаємодії обумовлює необхідність застосування діяльнісного підходу в організації навчання майбутніх учителів. На думку О. Пометун, більшість моделей сучасної організації навчання, що існують і апробуються у світі в різноманітних інтерпретаціях, є діяльними [7, 11]. Діяльнісний підхід передбачає, що професійна підготовка, становлення і розвиток майбутнього вчителя здійснюється як активного суб'єкта власного навчання, здатного до цілепокладання, самопланування, самоорганізації, самоздійснення, саморефлексії. Категорія суб'єктності визначає здатність учителя ініціювати й цілеспрямовано реалізувати систему суб'єктно-об'єктних і суб'єктно-суб'єктних відносин.

І. Зязюн наголошує на значимості досвіду в набутті компетентності, провідну роль у формуванні якого він надає задачному підходу,

імітаційно-моделюючому, проектному й контекстному методам навчання, інтеграції навчальної й дослідницької роботи [4, 318]. Задачний підхід визначається як методика підготовки фахівців на основі введення до змісту навчальних дисциплін спеціальних практико-орієнтованих педагогічних задач, система яких цілісно відображає зміст, структуру й технології роботи вчителя з батьками й дітьми в ситуації конфлікту. Основна ідея задачного підходу полягає в тому, що процес розв'язання педагогічних задач є ефективним методом підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності, який дозволяє синтезувати теоретичні знання й практичні навички.

Основним призначенням технологічного підходу в моделюванні процесу підготовки вчителів до конструктивної взаємодії з дітьми та батьками є розроблення технології навчальної діяльності студентів. Технологічний підхід забезпечує чітке прогнозування й гарантоване досягнення результатів навчальної діяльності, вибір найбільш раціональних способів навчання, постійний моніторинг й коригування процесу на всіх етапах підготовки студентів. Технологія конкретизує модель підготовки студентів на рівні послідовності етапів, відбору змісту, форм, методів, засобів початкової діяльності.

Реалізація пропонованої моделі повинна здійснюватися з урахуванням комплексу принципів, що визначають основні вимоги до організації та управління навчального процесу: гуманізації, науковості, систематичності та послідовності, свідомості й активності, взаємозв'язку теорії та практики, інтегративності, зворотного зв'язку, контекстності навчання.

Виходячи з вимог означених наукових підходів і принципів, мети підготовки майбутніх учителів початкової школи у змістовому блоці передбачено виділення у змісті всіх дисциплін та видах навчальної діяльності тих інтегративних елементів, що мають потенційні ресурси для формування в студентів знань та умінь роботи з дітьми та батьками в складних ситуаціях порушення взаємовідносин між ними. Змістовий блок включає теоретичну (знання отриманні в процесі вивчення психологічних і педагогічних дисциплін), практичну (практичні заняття, педагогічні практики всіх видів, позааудиторна та самостійна робота, самоосвіта) та науково-методичну (підготовка рефератів і повідомлень; написання статей, курсових і дипломних робіт, участь у науково-практичних конференціях) підготовку, а також вивчення спецкурсу "Технології конструктивної взаємодії вчителя початкових класів з дітьми та батьками в ситуації конфлікту".

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ ТА ЇХ БАТЬКАМИ В СИТУАЦІЇ КОНФЛІКТУ

Процесуально-діяльнісний блок моделі відображає послідовність етапів, сукупність організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів, а також комплекс форм, методів і засобів, які забезпечують ефективну реалізацію поставленої мети.

Методика впровадження моделі підготовки майбутніх учителів до налагодження конструктивної взаємодії дітей з батьками в ситуації конфлікту представлена організаційним, практично-діялісним та оцінно-рефлексивним етапами. Організаційний етап передбачає визначення цілей та забезпечення відповідних умов навчальної діяльності, створення необхідного навчально-методичного забезпечення, відбір змісту, методів, засобів навчання, конкретизація завдань для педагогічної практики, уточнення системи та критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів. Основна мета практично-діялісного етапу полягає у формуванні в студентів мотивації до здобуття та поглиблення знань і формування практичних умінь та навичок міжособистісної взаємодії з дітьми та батьками. Оцінно-рефлексивний етап спрямований на формування в студентів здатності до самооцінювання та саморефлексії своєї професійної майстерності у вирішенні конфліктних ситуацій дітей з батьками.

Виокремлені етапи методики підготовки студентів безпосередньо реалізуються в системі форм, методів і засобів навчальної діяльності. Серед методів, що застосовуються у процесі підготовки майбутніх педагогів до означеного виду діяльності, можна виділити: традиційні – вербальні (лекція, розповідь, бесіда, дискусія, круглий стіл); практично-демонстраційні (ілюстрація, демонстрація, спостереження, аналіз існуючих рішень, майстер-клас), методи самостійної роботи студентів, портфоліо, педагогічна практика; нетрадиційні – імітаційні (моделювання педагогічних ситуацій, вирішення професійно-орієнтованих педагогічних задач, ділові та рольові ігри, імітаційний тренінг, метод конференції ідей, синектика,), інтерактивні (мозковий штурм, проблемна лекція, евристична бесіда, метод “кейс-стаді”) тощо. При розробці процесуальної складової процесу підготовки викладачу необхідно моделювати ситуації, що максимально відображають реальні проблеми взаємодії дітей з батьками. Невід’ємною складовою професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками є педагогічна практика, яка надає студентам можливість реалізувати та вдосконалити набуті педагогічні знання і вміння.

Результативний блок моделі презентує прогнозований результат підготовки майбутніх учителів до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту – сформована готовність до окресленого виду діяльності. Для комплексної оцінки результатів підготовки визначено ціннісно-мотиваційний, когнітивно-інформаційний, комунікативно-діялісний, рефлексивно-регулятивний критерії, конкретизовано їх показники, на основі чого виокремлено репродуктивно-емпіричний, адаптивний, конструктивний, творчий рівні готовності майбутніх учителів до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту.

Висновки. Метод моделювання дозволив проаналізувати та оптимізувати структуру, функції, зміст процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до міжособистісної взаємодії в ситуації конфлікту дітей з батьками. Розроблена модель уможливує в перспективі проектування технології й конструювання традиційних та інноваційних форм і методів підготовки студентів до взаємодії з дітьми та батьками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вартофський М. Модели. Репрезентация и научное понимание / М. Вартофский. – М.: Прогресс, 1988. – 507 с.
2. Гуров С. Моделювання процесу виховання духовно-моральних цінностей у студентів гуманітарних спеціальностей засобами художньої літератури / С. Гуров // Молодь і ринок. – Дрогобич, 2018. – №4 (159). – С. 57–63.
3. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія / І. А. Зязюн. – Черкаси: Вид-во ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.
5. Коновальчук І. І. Психологічні аспекти готовності учителів до інноваційної діяльності / І. І. Коновальчук / Проблеми підготовки сучасного вчителя: зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. – Вип. 4., ч. 1. – С. 155–161.
6. Краевский В. В. Методология педагогики: новый этап: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / В. В. Краевский, Е. В. Бережнова. – М.: Издательский центр “Академия”, 2006. – 400 с.
7. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. К.: “К.І.С.”, 2004. – С. 6–15.

REFERENCES

1. Vartofskyi, M. (1988). *Modely. Reprerentatsyia y*

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ БУДІВЕЛЬНИХ КОЛЕДЖІВ

nauchnoe ponymanye [Models. Representation and scientific understanding]. Moscow: Prohress, 507 p. [in Russian].

2. Hurov, S. (2018). Modeliuvannia protsesu vykhovannia dukhovno-moralnykh tsinnosti u studentiv humanitarnykh spetsialnosti zasobamy khudozhnoi literatury [Modelling of education process of spiritual and moral values in students of humanitarian professions by means of literature]. *Youth and market*. Drohobych, no.4 (159), pp. 57–63. [in Ukrainian].

3. Kremen, V.H (Ed.). (2008). *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of education]. Kyiv: Yurinkom Inter, 1040 p. [in Ukrainian].

4. Ziaziun, I. A. (2008). *Filosofia pedahohichnoi dii: monohrafiia* [Phylosophy of pedagogic actionn: monograph]. Cherkasy: Vyd-vo ChNU im. Bohdana Khmelnytskoho, 608 p. [in Ukrainian].

5. Konovalchuk, I. I. (2011). Psykholohichni aspekty hotovnosti uchyteliv do innovatsiinoi diialnosti

[Psychological aspects of teachers readiness to innovative activity]. *Problems of preparation of modern teacher: scientific digest of Uman State University named after Pavlo Tychna*. Uman: PP Zhovtyi O. O., Vol. 4, part. 1, pp. 155–161. [in Ukrainian].

6. Kraevskiy, V. V. (2006). *Metodolohiya pedahohyky: noviy etap: ucheb. posobye dlia stud. vysh. ucheb. zavedenyi* [Pedagogics methodology: the new stage: textbook for educational institutions]. Moscow: Yzdatelskyi tsentr "Akademyia", 400 p. [in Russian].

7. Pometun, O. I. (2004). Dyskusiia ukrainskykh pedahohiv navkolo pytan zaprovadzhennia kompetentnisnoho pidkhodu v ukrainskii osviti [Ukrainian pedagogs discussion around questions of implementation of complex approach into Ukrainian education]. *Kompetence approaches in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: Educational Policy Library*. Kyiv: "K.I.S.", pp. 6–15. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 04.06.2018

УДК 377.1

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.140438>

Оксана Макогін, викладач

Львівського коледжу будівництва, архітектури та дизайну

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ БУДІВЕЛЬНИХ КОЛЕДЖІВ

У статті представлені узагальнені результати перевірки педагогічних умов організації практики студентів будівельних коледжів, якими є: уніфікація навчальних програм практики для підготовки за групою спеціальностей; інтегровані програми практики; використання інноваційних методик професійно-практичної підготовки; узгодження програм різних щаблів ступеневої освіти, організація навчального процесу за модулями професійних функцій. Використання авторської програми практики майбутніх будівельників дозволило сформуванню у студентів способи самостійної діяльності, логічну послідовність вибору напрямів діяльності та позитивно вплинуло на рівень параметрів умінь, які формувалися у ході експериментального дослідження.

Ключові слова: експеримент; програма практики; інтеграція змісту; будівельний коледж; організації практики; педагогічні умови; уміння.

Рис. 2. Літ. 5.

Oksana Makohin, Lecturer of Lviv College of Construction, Architecture and Design

EXPERIMENTAL STUDY OF ORGANIZATION OF PRACTICAL TRAINING OF THE STUDENTS OF CONSTRUCTION SPECIALTY AT COLLEGE

The article presents the summarized results of the pedagogical conditions' testing of organization of practical training of students of the construction specialty at college. The main pedagogical conditions of the training (which are unification of training practice programs for preparation by a group of specialties; integrated practice programs; the using of innovative techniques and practical professional training; coordination of programs of degree education different stages, organization of educational process by modules of professional functions) are submitted in the study.

During the formative experiment the goal to check the individual skills characteristics which were formed through the integration of the content of practice was set out. The following parameters were selected for verification: expediency, completeness and versatility. In order to increase these parameters, the students of the experimental group were involved in such activities: to set goals and to achieve them; to develop skills in several different ways, culminating in the same result; to use repeatedly and variedly skills in various conditions by choosing ways of applying the theoretical positions in practice.

The author's program of future constructors' practical training allowed forming the ways of students' independent activity, logical sequence of choice to achieve the set goal, the ability to choose methods and forms of